

УДК 336.71.078.3:343.341

DOI: <https://doi.org/10.32782/2311-844X/2023-1-5>

Марушко Надія Семенівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та обліку,
Інститут управління, психології та безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7214-4394>

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ У СФЕРІ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ТА ЙОГО РОЛЬ У ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ

Анотація. Досліджено сучасні тенденції розвитку системи фінансового моніторингу у сфері аудиторської діяльності. Встановлено, що аудитори, аудиторські компанії, фізичні особи-підприємці, які надають бухгалтерські послуги, а також суб'єкти господарювання, що надають консультації з оподаткування формують коло суб'єктів первинного фінансового моніторингу та зобов'язані здійснювати внутрішні перевірки або проводити незалежний аудит. З'ясовано, що аудиторські компанії зобов'язані ідентифікувати фінансові операції, аналізувати їх та визначати підозрілі. Визначено, що до основних фінансових операцій, у якій аудиторська компанія проводить фінансовий моніторинг відносять операції з купівлі-продажу нерухомості, корпоративних прав, управління майном клієнта та грошовими потоками, залучення коштів для створення юридичної особи її супровід та аудит діяльності. Наголошено на важливості проведення фінансового моніторингу операцій у сфері аудиту, при цьому доцільно враховувати такі ключові критерії: економічне значення і ціль фінансової операції; тип активів або форма платежів, що використовуються під час проведення фінансової операції, а також сума; відповідність характеру та змісту діяльності учасників угоди самій угоді; місце проведення, резиденція або місце перебування осіб, які беруть участь у трансакції, або користувачів, включаючи обсяги та тривалість їхньої діяльності; суть угоди між сторонами, кінцеві бенефіціари, а також фінансові інструменти, які використовуються під час здійснення операції. Визнано, що відповідальність аудиторів полягає не лише у виявленні незаконних доходів, але й у забезпеченні конфіденційності та дотриманні професійної етики. Доведено необхідність встановлення контрольних індикаторів у аудиторській діяльності для фінансового моніторингу. Проведене дослідження дало змогу дійти висновку, що фінансові показники, які відносяться до регулювання аудиторської діяльності у сфері боротьби з легалізацією доходів, отриманих незаконним шляхом, повинні відповідати таким принципам: узгодженість даних, їх достатність і надійність, а також простота і наочність. Разом з тим визнано, що важливо встановити міру відповідальності за навмисні помилки при проведенні фінансового моніторингу у сфері аудиту. Запропоновано узгодити норми законодавства у галузі аудиту з антикорупційним законодавством, а також, використовуючи досвід і знання вітчизняних і міжнародних аудиторів, слід розробити методи легалізації нелегальних доходів з описом індикаторів та методологією їхнього розрахунку у сфері аудиторської діяльності.

Ключові слова: аудиторська діяльність, фінансовий моніторинг, протидія легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом та фінансування тероризму, нелегальні доходи.

Marushko Nadiia

Lviv State University of Internal Affairs

FINANCIAL MONITORING IN THE FIELD OF AUDITING: ANALYSIS OF PRACTICES AND ITS ROLE IN COMBATING MONEY LAUNDERING

Abstract. The paper explores contemporary trends in the development of the financial monitoring system in the field of auditing. It is established that auditors, audit firms, individual entrepreneurs providing accounting services, as well as business entities offering tax consultation, form a circle of primary financial monitoring subjects

and are obliged to conduct internal checks or independent audits. It is clarified that audit firms are required to identify financial transactions, analyze them, and determine suspicious activities. The study identifies the main financial operations subject to financial monitoring by audit firms, including transactions involving the buying and selling of real estate, corporate rights, client property management, and cash flows, as well as raising funds for the establishment of a legal entity, its support, and audit of its activities. Emphasis is placed on the importance of conducting financial monitoring of operations in the audit sphere, with due consideration to key criteria: the economic significance and purpose of the financial transaction; the type of assets or forms of payment used in the course of the financial transaction, including the amount involved; the alignment of the nature and content of the participants' activities with the transaction itself; the location, residence, or place of presence of individuals participating in the transaction or users, including the volumes and duration of their activities; the essence of the agreement between the parties, ultimate beneficiaries, and financial instruments used during the operation. It is recognized that the responsibility of auditors lies not only in detecting illicit income but also in ensuring confidentiality and adherence to professional ethics. The necessity of establishing control indicators in audit activities for financial monitoring is demonstrated. The conducted research has led to the conclusion that financial indicators related to the regulation of auditing activities in the fight against the legalization of unlawfully obtained income should adhere to principles of data consistency, sufficiency, reliability, simplicity, and clarity. Simultaneously, it is recognized that it is important to establish the extent of responsibility for deliberate errors in conducting financial monitoring in the audit sphere. A recommendation is made to align legislation in the audit field with anti-corruption laws. Additionally, drawing on the experience and knowledge of domestic and international auditors, methods for legitimizing illegal income should be developed, including the description of indicators and the methodology for their calculation in the field of auditing activities.

Keywords: auditing activities, financial monitoring, combating the legalization of criminally obtained income and terrorism financing, illegal income.

Вступ. Озброєна агресія Росії на території України призвела до зростанням фінансових злочинів, таких як тероризм, торгівля людьми, відмивання коштів, корупція, шахрайство та ін. Такий процес має негативний вплив на стабільність економічних систем, дотримання чинного законодавства та довіру до фінансових інституцій. Більше того, підвищився глобалізаційний рівень ділових операцій і швидкість грошового потоку, що створює ідеальні умови для легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. Аудитори відіграють ключову роль у виявленні підозрілих транзакцій та забезпеченні їх порівнянням з джерелами доходу.

Відомо, що багато країн удосконалюють законодавчі вимоги для протидії легалізації доходів злочинного походження. Це зобов'язує господарюючі суб'єкти більш ретельно перевіряти свої операції та фінансову діяльність. В цьому ракурсі аудитори виступають консультантами з питань дотримання вимог законодавства.

На сьогодні бізнес-середовище стає більш свідомим щодо відповідальності у сфері фінансового моніторингу, а аудитори можуть допомогти бізнесу розробити та впровадити ефективні системи внутрішнього контролю та антикорупційних заходів.

Отже, дослідження ролі аудиторської діяльності у протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, носить подвійний характер: з одного боку аудитор виступає контролюючим органом, як суб'єкт фінансового моніторингу, а з іншого – як консультант, який може побудувати ефективну систему контролю для господарюючого суб'єкта. Тому, дослідження ролі аудитора у сфері фінансового моніторингу дозволить визначити ефективні методи контролю та побудувати фінансову стратегію господарюючого суб'єкта, яка сприятиме фінансовому розвитку, законності та довірі.

Дослідження у сфері протидії легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним та забезпечення ефективного фінансового моніторингу в аудиторській діяльності стали предметом наукового дослідження таких науковців як Бондар І. М., Бондар Т. А. [1], Василюк Т. А. [2], Глущенко О. О., Внукова Н. М. [3; 9; 12], Лучко М. Р. [4], Пукала Р. В. [9], Редько О. Ю. [10], Уткіна М. С. [8], Шульга С. В. [14] та інших.

Метою дослідження є вивчення ролі аудиторської діяльності у сфері фінансового моніторингу та діючої практики в Україні у цій сфері.

Зазначена мета дослідження визначила наявність таких завдань, а саме: оцінити роль та місце фінансового моніторингу в аудиторській діяльності, здійснити аналіз діючої практики фінансового моніторингу при наданні аудиторських послуг, дослідити основні фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу в процесі надання аудиторських послуг.

Матеріали та методи. Основу дослідження покладено метод діалектики, який дозволяє глибше вивчити і проаналізувати місце та роль аудиторської діяльності в контексті протидії легалізації незаконних доходів. Також використано такі методи дослідження, як системний, який застосовується для аналізу поточної практики відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом, в аудиторській діяльності, метод наукового абстрагування, синтезу для теоретичного обґрунтування необхідних концептуальних понять. Для аналізу міжнародних стандартів фінансового моніторингу аудиторів був використаний бібліографічний метод дослідження. Для оцінки кількості аудиторських фірм використовувались статистичні методи.

Інформаційна база дослідження включала в себе вивчення робіт вчених в галузі методології, організації та практики боротьби зі злочинною легалізацією доходів у сфері аудиту, статистичні дані, чинне законодавство та міжнародну практику аудиту в контексті запобігання незаконній легалізації доходів.

Результати. На сучасному етапі практично всі країни світу активно вживають заходи для боротьби зі відмиванням коштів та фінансовою злочинністю. При цьому важлива роль відводиться контролюючим органам. Запровадження міжнародної співпраці передбачає поєднання різних методів та інструментів з урахуванням особливостей внутрішнього законодавства кожної країни. Важливим документом є рекомендації ФАТФ [11].

Варто відзначити, що кожна країна розробляє та впроваджує власні стратегії боротьби з відмиванням коштів відповідно до свого внутрішнього законодавства. Не винятком є Україна, яка також активно адаптує своє

нормативно-правове середовище фінансової сфери до світових стандартів. Цей процес включає в себе впровадження новацій, які відповідають вимогам Європейського Союзу та інших міжнародних організацій [8; 9; 12; 13].

На сьогодні діючий Закон про фінансовий моніторинг [8] відповідає європейським вимогам, і це може позитивно вплинути на позицію України у міжнародних відносинах та сприяти підвищенню довіри до фінансової системи країни [8]. Застосування аудиторських методів у фінансовому моніторингу допоможе більш ефективно виявляти випадки відмивання коштів, забезпечуючи високий стандарт контролю та дотримання прозорості в фінансових операціях.

В Україні наразі існує близько 2700 осіб, які мають сертифікат незалежного професійного аудитора. Проте, кількість аудиторів, які зафіксовані обліку у Держфінмоніторингу є незначною, та подана на рис. 1 [6].

Так, Закон визначає, що до кола суб'єктів первинного фінансового моніторингу, крім банків, страхових компаній, фондів бірж та інших учасників фінансового ринку, входять аудитори, аудиторські компанії, фізичні особи-підприємці, які надають бухгалтерські послуги, а також суб'єкти господарювання, що надають консультації з оподаткування [8]. Отже, забезпечується державне регулювання і контроль у сфері запобігання та боротьби з легалізацією незаконних доходів для окреслених суб'єктів.

Однією з ключових ознак діючого закону [8] є зобов'язання здійснювати внутрішні перевіри щодо дотримання вимог законодавства у сфері запобігання та боротьби з легалізацією незаконних доходів або проведення незалежного аудиту діяльності (за винятком банківської) у цій сфері СПФМ. Це проводиться відповідно до встановленого суб'єктом державного фінансового моніторингу, який функції державного регулювання та нагляду за відповідними суб'єктами первинного фінансового моніторингу. Така вимога формує унікальну систему контролю та дотримання норм у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним

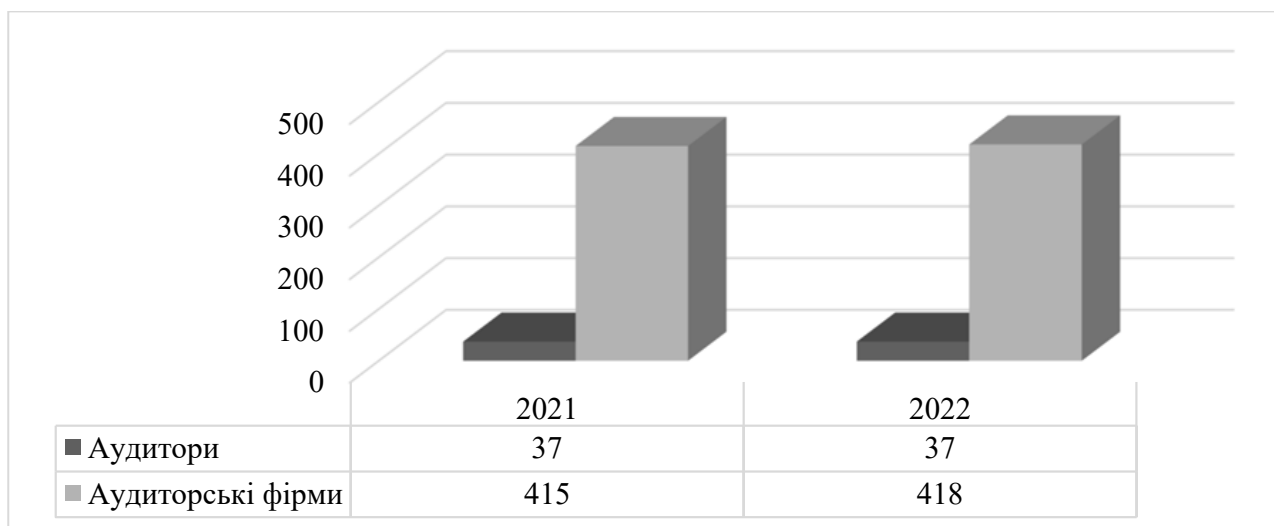

Рис. 1. Кількість аудиторів на аудиторських фірм, які перебувають на обліку у Держфінмоніторингу протягом 2021–2022 років

Джерело: [6]

шляхом, де аудитори зобов'язані забезпечувати високу якість своєї діяльності та відповідність вимогам законодавства [1; 15].

Суб'єкти фінансового моніторингу, зокрема аудиторські компанії, зобов'язані ідентифікувати фінансові операції через оцінювання за критерієм «чистоти» операцій, тобто ознаки, при яких фінансова операція потрапляє під підозру, що вона може включати «брудні» кошти. На основі рекомендацій FATF такі критерії поділяються на дві групи [1; 3; 5]:

1) критерії для виявлення операцій, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу;

2) критерії для виявлення операцій, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу.

Крім цього, впроваджений ризик-орієнтований підхід до фінансового моніторингу, який спрямований на більш ефективне виявлення та запобігання відмиванню коштів та фінансуванню тероризму [4]. Максимальні розміри фінансових транзакцій, які можуть привернути увагу контрольних органів подані у табл. 1.

До інших важливих змін входить впровадження механізму обов'язкової перевірки фінансових операцій, розширення вимог до визначення кінцевих бенефіціарних власників та введення процедури «замороження» активів. Також були встановлені нові підходи до роботи з публічними діями, що підвищує рівень контролю над фінансовими операціями, пов'язаними з наданням неправомірних переваг через публічну владу.

Таблиця 1

Пороги вартості для моніторингу фінансових операцій в Україні (крім переказу віртуальних активів)

Моніторинг відсутній	Належна перевірка (спрощена або посилена) фінансової операції	Можливе повідомлення державних суб'єктів фінансового моніторингу, якщо операції властива певна ознака
<i>для переказу безготівкових коштів для зарахування на рахунок отримувача в оплату вартості товарів, робіт, послуг, погашення зобов'язання за кредитом:</i>		
< 30 000 грн	від 30 000 грн до 399 000 грн	≥ 400 000 грн
<i>для переказу готівкових коштів:</i>		
5 000 грн	від 5 000 грн. до 399 000 грн	≥ 400 000 грн

Джерело: [8]

Загалом, законодавство визначає, що сфера аудиторської діяльності (яка включає предмет первинного фінансового моніторингу) охоплює діяльність аудиторів, аудиторських фірм та суб'єктів господарювання, що надають бухгалтерські послуги клієнтам. Ця діяльність підлягає фінансовому моніторингу в разі, коли вона включає в себе здійснення фінансових операцій для задоволення потреб своїх клієнтів у таких сферах [2; 9; 10]:

1. Проведення операцій з купівлі-продажу нерухомості або управління майном клієнта. В цій сфері аудиторські підприємства та фахівці надають послуги з аудиту та консультацій під час реалізації операцій з нерухомістю. Як показує практика, при проведенні операцій з придбання нерухомості укладається відповідний договір купівлі-продажу. Відповідно до статті 655 Цивільного кодексу України, ця угода передбачає передачу майна та отримання платежу. Згідно зі статтею 657 Цивільного кодексу України, договір купівлі-продажу має бути оформлений у письмовій формі та засвідчений. В разі, якщо аудиторська фірма бере участь у цьому процесі, вона повинна діяти відповідно до вимог законодавства [14], і у тому числі щодо фінансового моніторингу. Це важливо для забезпечення дотримання вимог до законності та прозорості при купівлі-продажу об'єктів нерухомості, а також для оптимізації управління майновими цінностями клієнтів.

2. Управління банківськими рахунками або рахунками у цінних паперах. Аудитори та аудиторські фірми здійснюють перевірку та аудит фінансових операцій, пов'язаних з управлінням банківськими рахунками та цінними паперами. Це допомагає забезпечити високий стандарт фінансової безпеки та контролю за фінансовими активами клієнтів. Проте, схоже, щодо управління банківськими рахунками та активами від імені клієнта, ситуація в нашій країні дещо інша. В правовому полі не прописано управління банківськими рахунками як окремий професійний вид діяльності. Фактично, управління банківськими рахунками від імені клієнта розглядається як базова процедура «cash management» [2].

З цього приводу, юридичні експерти та юридичні компанії мають виконувати свої обов'язки у сфері фінансового моніторингу.

3. Залучення коштів для створення нової юридичної особи. У цій сфері аудитори виступають експертами та надають фінансової консультації під час залучення коштів для створення нових компаній. Вони допомагають перевірити фінансову діяльність та забезпечити законність та чесність фінансових операцій. Створення нової юридичної особи також передбачає внесення певної суми грошей. Згідно зі статтею 115 Цивільного кодексу України, грошові кошти або цінні папери можуть бути внесені до статутного капіталу, а також розглядаються як майно [14]. У цьому контексті, оцінку грошового еквіваленту майна можна доручити аудитору або аудиторській фірмі. Варто відзначити, що експертний аудит може бути проведений за участю аудитора чи аудиторської компанії без будь-яких обмежень, а також за погодженням учасників. Це підкреслює, що створення юридичної особи із внесенням коштів має важливий аспект, де аудитор може відігравати роль у забезпеченні чесності та достовірності цього процесу.

4. Супровід при створенні нової юридичної особи, аудит діяльності або управління бізнесом. Створення нової юридичної особи передбачає внесення певної суми грошей. Згідно зі статтею 115 Цивільного кодексу України, грошові кошти або цінні папери можуть бути внесені до статутного капіталу, а також внески можуть бути здійснені у формі майна. [41]. У цьому контексті, оцінку грошового еквіваленту майна можна доручити аудитору або аудиторській фірмі.

Варто відзначити, що експертний аудит може бути проведений за участю аудитора чи аудиторської компанії без будь-яких обмежень, а також за погодженням учасників. З іншого ракурсу, аудитори або аудиторські фірми можуть надавати консультації стосовно ефективних методів залучення необхідної суми коштів для створення юридичної особи, зокрема, рекомендувати використання кредитних послуг банківських установ.

Цей процес може призвести до необхідності управління банківським рахунком від імені клієнта. Проте, важливою умовою є беззаперечна відповідність таких дій вимогам законодавства у сфері фінансового моніторингу. Тільки в такому випадку забезпечується виконання всіх процедур із залучення коштів та управління рахунками відповідно до закону. Отже, створення юридичної особи із внесенням коштів має важливий аспект, де аудитор може відігравати роль у забезпеченні чесності та достовірності цього процесу.

5. Операції купівлі-продажу юридичних осіб (корпоративних прав). Аудиторські фахівці проводять аудит фінансових операцій та діяльності при здійсненні операцій купівлі-продажу корпоративних прав юридичних осіб. Це допомагає забезпечити прозорість, відповідність законодавству та уникнення можливих фінансових ризиків.

Загалом, кожна фінансова операція повинна підлягати детальному аналізу на предмет ретельного фінансового моніторингу, який включає оцінку за такими критеріями: економічне значення і ціль фінансової операції; тип активів або форма платежів, що використовуються під час проведення фінансової операції, а також сума; відповідність характеру та змісту діяльності учасників угоди самій угоді; місце проведення, резиденція або місце перебування осіб, які беруть участь у трансакції, або користувачів, включаючи обсяги та тривалість їхньої діяльності; суть угоди між сторонами, кінцеві бенефіціари, а також фінансові інструменти, які використовуються під час здійснення операції.

Аудитори та аудиторські фірми, як активні учасники фінансового моніторингу та боротьби зі відмиванням коштів, виступають важливими інструментами державного регулювання фінансових відносин. В їхній професійній сфері важливо дотримуватися ключових принципів, таких як незалежність, систематичність, об'єктивність, неупередженість та максимальна точність.

Слід відзначити, що хоча обов'язки аудиторів та аудиторських фірм не включають створення власних критеріїв для оцінки ризику та

методології його управління, важливо, щоб ці суб'єкти продовжували визначати можливі ризики, встановлювати чіткі критерії підозрілості стосовно фінансових операцій та їх класифікації, враховувати ці ризики для ідентифікації категорії своїх клієнтів. Аудитори несуть відповідальність, яка не обмежується лише виявленням нелегальних доходів, вони також зобов'язані дбати про конфіденційність і забезпечення професійної таємниці та повідомити професійній етиці [3]. Саме тому, їхня роль полягає в підтриманні інтегрованої фінансової системи та сприянні ефективній діяльності економічного середовища.

З точки зору фінансування, оплата за професійні послуги аудиторів прямо залежить від складності, якості, рівня досвіду, відповідальності та професійної підготовки аудитора, а також обсягу наданих послуг. При цьому, аудитор не має права отримувати плату за свої послуги, яка перевищує зазначені розрахункові тарифи. Особливу увагу слід звернути на той факт, що аудитор повинен попередньо узгодити умови оплати зі своїм клієнтом та зафіксувати їх у письмовому договорі. Однак виникають певні сумніви щодо дотримання професійної етики у випадку, коли винагорода від одного клієнта складає весь дохід за рік від наданих аудиторських послуг або більшу їх частку. Разом з тим, особливо важливо утримуватися від навмисної фальсифікації в обліковій системі, оскільки це може сприяти ухиленню клієнта від сплати податків. Професійна етика аудитора зобов'язує його повідомити компетентні органи письмово про випадки порушень податкового законодавства, помилок в розрахунках та сплаті податків, виявлених під час обов'язкової перевірки [3].

Узагальнюючи, зауважимо, що в Україні існують декілька ключових факторів, які сприяють відмиванню коштів, у тому числі й у сфері надання аудиторських послуг. Ці фактори включають:

- недоліки в системі контролю та моніторингу фінансових установ, що ускладнюють виявлення неналежної діяльності;
- поширена корупція серед державних виконавчих, судових і правоохоронних струк-

тур, що сприяє незаконним фінансовим операціям;

– невідповідність міжнародним стандартам фінансового регулювання, розробленим спеціалізованими міжнародними організаціями;

– обмежена можливість обміну фінансовою інформацією з іноземними правоохоронними органами або навіть неможливість такого обміну;

– недостатньо розроблені регуляторні зв'язки між спеціалізованими суб'єктами, такими як аудитори та аудиторські фірми, для ефективної оцінки ризику у фінансовому моніторингу.

Фінансовий моніторинг охоплює функції кількох управлінських підсистем, таких як аналіз, облік, контроль, діагностика і регулювання. Встановлення відповідних контрольних показників є важливою складовою методів фінансового моніторингу, які використовуються суб'єктами, такими як аудитори та аудиторські фірми. Практично немає потреби в постійному моніторингу всіх можливих фінансових показників. Зазвичай, вони обмежуються ключовими індикаторами, які використовуються об'єктами фінансового моніторингу.

З іншого боку, фінансові показники повинні відповідати певним принципам: вони повинні бути узгодженими, надійними та достатніми. Крім того, їх визначення має бути простим та зрозумілим. У контексті фінансового моніторингу та нормативного регулювання важливо

закріпити правові норми для допустимих методів оцінки ризику фінансових операцій, а також визначити відповідальність за умисні помилки. Саме тому слід встановити та законодавчо закріпити міру відповідальності.

Висновки. Підсумовуючи, можна зробити висновок, що фінансові показники, які стосуються регулювання аудиторської діяльності в сфері легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, повинні відповідати таким принципам: узгодженість даних; достатність і надійність; простота і наочність. Оцінка фінансових операцій повинна формуватися на основі таких критеріїв як економічне значення фінансової операції, форма оплати та сума, зміст, місце проведення та кінцеві бенефіціари, а також фінансові інструменти, які використовуються під час здійснення операції.

Разом з тим, важливо уточнити деталі дозволених методів оцінки ризику фінансових операцій та відповідальності за навмисні помилки та встановити міру відповідальності.

З метою поліпшення організаційно-методичного забезпечення діяльності суб'єктів первинного фінансового моніторингу (аудиторів, аудиторських фірм), рекомендується узгодити норми законодавства у сфері аудиту з антикорупційним законодавством. Використовуючи досвід та знання вітчизняних і міжнародних аудиторів, слід розробити методи легалізації нелегальних доходів з описом індикаторів та методикою їх розрахунку у сфері надання аудиторських послуг.

Список використаних джерел:

1. Бондар М. І., Бондар Т. А. Ідентифікація клієнтів аудитором (аудиторськими фірмами) у процесі здійснення фінансового моніторингу. *Незалежний аудитор*. 2014. № 7. С. 2–10.
2. Василюк М. М. Організація та методологія контролю якості аудиторських послуг : дис. доктора екон. наук спец. 08.00.09. Національна академія статистики, обліку та аудиту, Київ, 2020. 596 с.
3. Внукова Н. М. Розвиток компетентності аудиторів фінансового моніторингу. *Соціально-компетентне управління корпораціями в умовах поведінкової економіки* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 18 лютого 2021 р.: тези допов. / відп. ред. О. М. Павлова, К. В. Павлов, Л. В. Шостак, А. М. Лялюк. Луцьк, 2021. С. 322–324.
4. Марушко Н. С. Горбан І. М. Дотримання правових вимог в аудиторській діяльності при протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом. *Наукові перспективи*. 2021. № 10 (28). С. 169–180.
5. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг; пер. з англ. Н. І. Гаєвська, В. В. Галасюк, В. В. Дабіжа та ін / за ред. І. І. Нестеренко. Київ, 2013. Ч. 1. 1026 с.

6. Офіційна сторінка Державної служби фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua>
7. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України № 2258 III від 21.12.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
8. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдженню зброї масового знищення: Закон України № 361-IX від 06.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
9. Пукала Р. В., Внукова Н. М. Спеціально визначений фінансовий моніторинг аудиторів за міжнародними стандартами. *Сучасний стан та перспектив розвитку обліку, аналізу, аудиту, звітності і оподаткування в умовах євроінтеграції: тези доповідей II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Ужгород, 16 квітня 2020 р.)*. Ужгород : Видавництво УЖНУ «Говерла», 2020. С. 183–186.
10. Редько О. Ю. Аудит “у законі” або деякі аспекти відповідальності аудиторів в Україні. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр.* 2021. № 3-4. С. 64–71. DOI: <https://doi.org/10.31767/nasoa.3-4-2021.07>
11. Рекомендації FATF. Міжнародні стандарти боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму і розповсюдженням зброї масового знищення. 2018. 266 с. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/books/5%20round%20FATF.pdf>
12. Сучасні економіко-правові ризик-орієнтовані засоби регулювання розвитку ринку фінансових послуг : монографія / За ред. Н. М. Внукової, С. В. Глібка. Харків : НДІ ПрЗІР НАПрН України, 2020. 304 с.
13. Уткіна М. С. Міжнародні стандарти та міжнародне співробітництво у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. № 3. С. 178–182.
14. Цивільний кодекс України: від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
15. Шульга С. В. Методичні аспекти оцінки ризиків при наданні аудиторських послуг. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Науки: економіка, політологія, історія*. 2019. № 5 (268). С. 233–256.

References:

1. Bondar M. I., Bondar T. A. (2014) Identifikacija klientiv auditorami (auditors'kimi firmami) uprocesi zdzijsnennja finansovogo monitoringu [Identification of clients by auditors (auditing firms) in the process of financial monitoring]. *Nezalezhnij auditor – Independent auditor*, no. 7, pp. 2–10. [in Ukrainian]
2. Vasiljuk M. M. (2020) Organizacija ta metodologija kontrolju jakosti auditor's'kih poslug [Organization and methodology of quality control of auditing services]. *Doctor's thesis*. Kyiv. Nacional'na akademija statistiki, obliku ta auditu, 596 p. [in Ukrainian]
3. Vnukova N. M. (2021) Rozvytok kompetentnosti audytoriv finansovoho monitorynhu. *Sotsialno-kompetentne upravlinnia korporatsiiamy v umovakh povedinkovoi ekonomiky: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. / vidp. red. O. M. Pavlova, K. V. Pavlov, L. V. Shostak, A. M. Lialiuk*. Lutsk. P. 322–324. [in Ukrainian]
4. Marushko N. S. Horban I. M. (2022) Dotrymannia pravovykh vymoh v audytors'kii diialnosti pry protydii lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, otrymanykh zlochynnym shliakhom. *Naukovi perspektyvy*, pp. 169–180. [in Ukrainian]
5. Gaevs'ka, N. I., Galasjuk, V. V., Dabizha, V. V. (2013). *Mizhnarodni standarty kontrolju jakosti, auditu, ogljadu, inshogo nadannja vpevnenosti ta sputnih poslug* [International standards of quality control, audit, review, other assurance and related services]. Kyiv. Vol. 1, 1026 p. [in Ukrainian]
6. Ofitsiina storinka Derzhavnoi sluzhby finansovoho monitorynhu Ukrainy [Official page of the State Financial Monitoring Service of Ukraine]. Available at: <https://fiu.gov.ua> [in Ukrainian]
7. Pro audit finansovoi zvitnosti ta auditor's'ku dijal'nist' [The Law of Ukraine «On the Audit of Financial Statements and Audit Activity»]. No. 2258 III of 21.12.2017. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> [in Ukrainian]
8. Pro zapobigannja ta protidiju legalizacii (vidmivannju) dohodiv, oderzhanih zlochinnim shljahom, finansuvannju terorizmu ta finansuvannju rozpovsjudzhennja zbroi masovogo znishchennja» [The Law of Ukraine «On Prevention and Counteraction of Legalization (Laundering) of Criminal Proceeds, Financing of Terrorism and Financing of Proliferation of Weapons of Mass Destruction»]. No. 361-IX of 06.12.2019. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> [in Ukrainian]

9. Pukala R. V., Vnukova N. M. (2020) Special'no viznachenij finansovij monitoring auditoriv za mizhnarodnimi standartami [Specially defined financial monitoring of auditors according to international standards]. [The current state and prospects for the development of accounting, analysis, auditing, reporting and taxation in the conditions of European integration]. *Proceedings from: II Mizhnarodna naukovo-praktychna internet-konferentsiia «Suchasnij stan ta perspektiv rozvitku obliku, analizu, auditu, zvitnosti i opodatkuvannja v umovah evrointegracii» – The II International Scientific and Practical Internet Conference «Marketing of Innovations and Innovations in Marketing»* (pp. 183–186). Uzhgorod: Vidavnistvo UzhNU «Goverla». [in Ukrainian]
10. Redko O. Yu. (2021) Audit “u zakoni” abo dejaki aspekti vidpovidal'nosti auditoriv v Ukraïni [Audit "in the law" or some aspects of the responsibility of auditors in Ukraine]. *Naukovij visnik Nacional'noi akademii statistiki, obliku ta auditu – Scientific Bulletin of the National Academy of Statistics, Accounting and Auditing*, no. 3–4, pp. 64–71. DOI: <https://doi.org/10.31767/nasoa.3-4-2021.07> [in Ukrainian]
11. Rekomendacii FATF. Mizhnarodni standarti borot'bi z vidmivannjam koshtiv, finansuvannjam terorizmu i rozpovsjudzhennjam zbroi masovogo znishhennja [FATF recommendations. International standards for combating money laundering, terrorist financing and proliferation of weapons of mass destruction]. 266 p. Available at: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/books/5%20round%20FATF.pdf> [in Ukrainian]
12. Vnukovoi N. M., Hlibka S. V. (eds.) (2020) Suchasni ekonomiko-pravovi ryzyk-orientovani zasoby rehuliuвання rozvytku rynku finansovykh posluh: monohrafiia. Kharkiv: NDI PrZIR NAPrN Ukrainy, 304 p. [in Ukrainian]
13. Utkina M. S. (2023) Mizhnarodni standarty ta mizhnarodne spivrobitnytstvo u sferi zapobihannia ta protydii lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom. *Dniprovskiyi naukovyi chasopys publicznego upravlinnia, psykholohii, prava*, no. 3, pp. 178–182. [in Ukrainian]
14. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: vid 16 sichnia 2003 roku No. 435-IV [The Tax Code of Ukraine: 16 January 2003, No. 435-IV]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian]
15. Shulga S. V. (2019) Metodichni aspekti ocinki rizikiv pri nadanni auditoriv'kih poslug [Methodological aspects of risk assessment in the provision of audit services]. *Naukovij visnik Odes'kogo nacional'nogo ekonomichnogo universitetu. Nauki: ekonomika, politologija, istorija – Scientific Bulletin of Odesa National Economic University. Sciences: economics, political science, history*, no. 5 (268), pp. 233–256. [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 26.10.2023